

SZEMLE

PARTYIJA I ARMIJA

(Politizdat, Moszkva, 1977. 382 o.)

A Szovjetunió Fegyveres Erői a fejlődés és a harc dicső útját járták meg a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óta: több mint 60 éve megbízható védelmezői a szovjet nép világtörténelmi jelentőségű vívmányainak, a szocializmus és a kommunizmus felépítését célzó szorgos munkájának. A 60. születésnap tiszteletére jelent meg a Politizdat gondozásában „A párt és a hadsereg” című könyv A. A. Jepisev hadseregtábornok, politikai főcsoportfőnök szerkesztésében, egy szerzői kollektíva — közöttük olyan ismert történészek, mint P. A. Zsilin, E. F. Nyikityin, N. R. Pankratov, Sz. A. Tyuskevics, A. A. Babakov és a kollektíva élén E. E. Malcev hadseregtábornok — tollából.

A szocialista állam hadseregének — az új típusú hadseregnek — a létrehozása a Lenin vezette kommunista párt egyik legnagyobb és történelmi jelentőségű tette. A pártnak a hadsereg és flotta létrehozására és megszilárdítására, a szocialista haza védelmének megszervezésére irányuló munkássága szemléltetését és értékelését tűzte ki célul a szerzői kollektíva e mű megírásakor. Marx és Engels katonai-elméleti hagyatékára támaszkodva és a szocialista haza védelméről szóló lenini útmutatástól vezérelve, a szovjet katonai építéssel kapcsolatos lenini következtetésekre és meghatározásokra építve — hangsúlyozza bevezetőjében Jepisev hadseregtábornok — hozta létre a párt megbízható és hadrafogható katonai szervezetét. Az SZKP a marxi—lenini elmélettel, a tudományos előrelátás dialektikus-materialista módszereivel felvértezten, óriási forradalmi-átalakító tapasztalatok birtokában valósítja meg a hadsereg életének és tevékenységének irányítását; alkotóan továbbfejleszti a hadseregépítés elveit, meghatározza a haditechnikai politika irányvonalát, a kato-

nai kiképzés alapvető formáit, a szovjet katonák politikai és kulturális nevelésének formáit.

Az irányító tevékenység megnyilvánulása az a számos párthatározat, amelyek a hadügy kérdéseiben születtek és amelyeket a szerzői kollektíva alaposan elemez, leleplezve ugyanakkor a burzsoá és revizionista nézeteket, amelyek elferdítik a fegyveres erőknek a szocialista társadalmon belüli pártirányítása elveit és gyakorlatát.

A Szovjetunió Fegyveres Erőinek történetéről, dicső harci útjáról már számos értékes mű jelent meg, de ezek között is kiemelkedő helyet foglal el — gazdag dokumentumanyaga és mélyreható logikai-elemző munkája alapján — az ismertebb könyv. Értékét emeli az elméleti megalapozottság és a levont következtetések tudományos, gyakorlati jelentősége, a fegyveres erők és a szovjet állam fejlődésének komplex vizsgálata. Brezsnyev elvtárs a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa rendkívüli hetedik ülészakán hangsúlyozta, hogy minél bonyolultabb és felelősségteljesebb feladatokat oldanak meg a szovjet emberek a kommunizmus építésének folyamatában, annál inkább előtérbe kerül és növekszik a kommunista párt irányító szerepe. Ez az objektív törvényszerűség tükröződik a szovjet katonai építés területén is.

Lenin már forradalmi tevékenységének kezdetétől megkülönböztetett figyelmet szentelt a katonai kérdéseknek. Tény, hogy nem csak azt tanulmányozta és gondolta át, amit Marx és Engels írt a forradalomról és a fegyveres felkelésről, hanem számos könyvet olvasott a hadművészetről, a fegyveres tevékenység szervezéséről és irányításáról is. Eppen Lenin történelmi érdeme — hangsúlyozzák a szerzők — egy olyan katonai program megalapozása és kidolgozása, amely a

párt általános programjának szerves és elválaszthatatlan része, és amely a párt politikai irányvonalát, irányadó eszméit tükrözi a katonai területen.

Az új történelmi korszak jellegéből és sajátosságaiból kiindulva Lenin tudományos elemzést adott korunk háborúinak lényegéről, politikai tartalmáról és társadalmi jellegéről, meghatározta azok menetének és kimenetelének legfontosabb törvényszerűségeit. Ennek kapcsán kifejtette a proletariátus katonai szervezetén, a forradalmi hadseregen belüli pártirányítás szükségességét, rögzítette a kommunista párt szerepét a fegyveres felkészítésében és vezetésében. Lenin határozta meg tanításában a szocialista haza védelmével kapcsolatos tennivalókat és a párt szerepét az új típusú hadsereg építésében; a hadseregépítés társadalmi-politikai, eszmei-elméleti és gazdasági alapjait a szocialista államban. A szerzők a lenini tételüket alapul véve szemléltetik az új típusú hadsereg politikai és katonai irányításának egységét, a hadsereg és a nép szoros kapcsolatát, az osztályalapokon történő feltöltés rendjét, a népek közötti barátság és a proletár internacionalizmus elvének érvényesülését, az egyszemélyi parancsnoki rendszer kialakulását és megszilárdulását, az öntudaton alapuló katonai fegyelem lényegét, valamint az állandó harcokészültség fenntartásának feltételeit bármely agresszió elhárítására, a szocialista haza védelmére.

Kiemelten tárgyalják a szerzők a fegyveres erőknél folyó pártpolitikai munka lényegét, tartalmát, formáit és módszereit, megszervezésének és folytatásának elveit és ezt a munkát a hadsereg és a flotta életének valamennyi területére gyakorolt pártbefolyás egyik leghatékonyabb eszközeként jellemzik.

Hangsúlyozzák a szerzők azt a tényt, hogy a katonai építés lenini elvei, melyeket az SZKP alkotó módon fejlesztett tovább, kiállták a polgárháború és a Nagy Honvédő Háború kemény próbáját, és azok, a történelmi tapasztalatok talaján általánosítva, ma már internacionalista jellegűt öltöttek. Ezek tartalmával és szellemével teljes összhangban folyik a szocialista közösség hadseregeinek építése és felkészítése.

A szerzők szemléltetik azt az óriási munkát, amelyet a párt a Szovjetunió Fegyveres Erőinek fejlesztése, a győzelem feltételeinek megteremtése érdekében már a harci útjuk első felelősségteljes időszakában — a polgárháború éveiben kifejtett. Arra a következtetésre jutnak, hogy csakis a marxista-leninista párt irányításával építhető olyan hadsereg, amely képes megbízhatóan oltalmaz-

ni a szocialista forradalom vívmányait, s hogy a dolgozó népnek, miután kezébe ragadta a hatalmat, mindenkor készen kell állnia fegyverrel a kézben a szocialista haza védelmére. Ez a szocialista forradalom általános törvényszerűségeinek egyike, mely objektív és maradandó érvényű az osztályellenséggel vívott harc teljes időszakára.

Az ország védelmi képességének fokozását és a fegyveres erők hadrafoghatóságának megszilárdítását célzó intézkedéseket a párt kongresszusai és konferenciái, a KB plénumai, a pártmunkások és a katonai vezetők tanácskozásai dolgozták ki, illetve hagyták jóvá. A szerzők felhívják az olvasó figyelmét arra, hogy a párt által megfogalmazott katonapolitikai és technikai rendszabályok végrehajtása a szocializmus építésének időszakában — sokoldalú megalapozást követően — szakaszosan és minden esetben a gazdasági, társadalmi-politikai és kulturális fejlődéssel összhangban, a szovjet állam nemzetközi helyzete sajátosságainak szigorú figyelembe vételével történt. A könyv kiterjedt tényanyaga jellemzi azt az óriási munkát, amelyet a párt a hadsereg és a flotta szervezeti struktúrájának tökéletesítése, állományának fejlesztése, az egyszemélyi parancsnoki rendszer megszilárdítása, a pártpolitikai apparátus erősítése, a káderképzés és a szovjet hadtudomány fejlesztése érdekében végzett. Külön kiemelik a szerzők a párt irányító szerepét a védelmi ipar korszerűsítésében, a fegyveres erők erre támaszkodó átfegyverzésében, a tudomány és technika legújabb vívmányainak a haderő érdekében való felhasználásában. A párt különös gondoskodásának tárgya volt mindenkor a hadsereg és a flotta személyi állománya eszmei-politikai nevelésének és a harci mesterségre való felkészítésének színvonalbeli emelése.

A párt vezetésével a szovjet nép a faszizmus fokozódó veszélyének körülményei között minden lehetőt megtett az országvédelem anyagi-technikai bázisának fejlesztése, a haditermelés fokozása és a hadsereg korszerű fegyverzettel, haditechnikai eszközökkel való ellátása érdekében. Bár a honvédelem megerősítésének valamennyi feladatát az idő elégtelensége miatt nem sikerült megoldani, mégis, a háború előtti ötéves tervek eredményei, a szovjet társadalom eszmei-politikai egysége a szocializmus építése során, megteremtette annak a győzelemnek az előfeltételeit, amelyet a szovjet nép és fegyveres ereje a Nagy Honvédő Háborúban aratott.

Különös érdeklődésre tarthat számot a könyv negyedik fejezete, amely a katon-

munista párt felmérhetetlen politikai és katonai-szervező tevékenységét szemlélteti a Nagy Honvédő Háború éveiben. Valóban harcos pártként meghatározta a háború politikai és hadászati céljait, irányította és a győzelmes befejezésig következetesen serkentette a szovjet népharcát a fasiszta agresszor ellen. A politikai és katonai vezetés egységéről szóló lenini elvekre támaszkodva mindent megtett annak érdekében, hogy az országot egységes katonai táborra változtassa, növelje a fegyveres erők ütközésszerűségét, ellássa mindazzal, ami a hadviseléshez, a győzelem kivívásához szükséges.

A könyv meggyőzi az olvasót arról, hogy a háború menete és kimenetele bebizonyította a párt érettségét és rátermettségét a legbonyolultabb vezetési feladatok ellátására a korszerű hadviselés súlyos feltételei közepe mellett is, képességét a néptömegek mozgósítására az ellenség elleni következetes harcra, a rendelkezésre álló tartalékok ésszerű felhasználására az ellenség teljes szétzúzása érdekében.

Bemutatják a szerzők azt a mozgósító munkát, melynek eredményeként a párt legkiválóbb vezető kádereit, ezen belül a Központi Bizottság tagjainak és póttagjainak mintegy felét, apparátusának 270 felelős munkatársát, a szövetségi köztársaságok központi bizottságainak, a vidéki, a területi, városi és körzeti pártbizottságok 500 titkárát küldte a hadsereg és a flotta soraiba. Így a Nagy Honvédő Háború első napjaitól a katonák soraiban dolgozott, harcolt, egészen a háború győzelmes befejezéséig Leonid Iljics Breznyev. A Dnyepropetrovszki területi pártbizottság titkáráként munkatársaival együtt óriási erőfeszítéseket tett a terület gazdaságának háborús vágyonyokra való átállítása érdekében, közvetlenül részt vett a háborús mozgósításban és a népfelkelés szervezésében. A KB engedélyével — saját kérésére — került a Déli Front állományába a 18. hadsereg politikai osztályának vezetőjeként, majd a 4. Ukrán Front politikai csoportfőnökeként egészen a háború végéig a hadrakelt seregben fejtett ki jelentős szervező és politikai munkát, melyért a Szovjetunió Hőse megistentető címmel tüntették ki.

A lenini párt igazi lelkesítő és szervező erőként működött az imperializmus legreakciósbab erőinek szétzúzását eredményező hosszú és súlyos áldozatokat követelő folyamatban. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóján az SZKP Központi Bizottsága határozatában leszögezte, hogy a szovjet nép a kommunista párt vezetésével nemcsak megvédte szabadságát és függetlenségét, hanem döntően hozzájárult az európai és

a világcivilizáció megmentéséhez a fasiszta barbárok pusztításától.

Az ismertett mű szerzői meggyőzően és szemléltetően ábrázolják az SZKP katonapolitikájának alapvető tartalmát a háború utáni években. Egyik legfontosabb feladatának tekintette az atomkérdés megoldását a tudományos-technikai, energetikai és ipari-termelési alapok megteremtésével. Rövid idő alatt felszámolta az USA nukleáris monopóliumát, és elsőként hajtott végre a Szovjetunió területén hidrogénbomba-kísérletet, fejlesztette ki a leghatékonyabb célba juttató eszközöket. A rakéta-nukleáris potenciál fejlesztése mellett a párt különös gondot fordított az atomenergia békés felhasználására, a tudományos célokat szolgáló kozmikus rakéatechnika megteremtésére.

Az SZKP irányításával ugyanakkor minőségi fejlesztésen mentek át a Szovjetunió Fegyveres Erőinek összes haderő- és fegyvernemei, valamint szakcsapatai is. A szerzők különös hangsúllyal mutatják be mindazokat a társadalmi-politikai, haditechnikai, ideológiai és más jellegű objektív tényezőket, amelyek a párt növekvő vezető szerepét motiválják a fegyveres erőkön belül. Ezek közé sorolják a nemzetközi helyzet ellentmondásosságát, az imperializmus agresszív jellegének erősödését, a katonai építés feladatainak bonyolultságát a tudományos-technikai haladás mai szintjén, az internationalista feladatok bővülését stb.

A párt dolgozza ki és valósítja meg a katonapolitikai irányvonalat, amely általános békeszerető politikájának elválaszthatatlan részét alkotja. A párt vezetésével valósul meg a fegyveres erők harc-készültségének állandó fokozása. A harc-készültség összetevőit, specifikumát és a fenntartását biztosító tényezőket is részletesen tárgyalják a szerzők.

A záró fejezetben, a szocialista államok katonai szervezetét tárgyalva, gazdag tényanyagra alapozva tárják fel a szerzők az SZKP és a baráti marxista-leninista pártok tevékenységét a szocialista államok közössége kollektív védelmének megszervezésében, a Varsói Szerződés védelmi szervezetének kialakításában és megszilárdításában. Részletesen vizsgálják a Varsói Szerződés szervezetének gazdasági, társadalmi-politikai, eszmei-elméleti alapjait, feltárják az agresszív imperialista tömböktől megkülönböztető tényezőket. Hangsúlyozzák, hogy a fegyveres erők pártirányításának lenini elvei meghatározzák a marxista-leninista pártok elsőrendű szerepét a szocialista államok hadseregei harci szövetségének megszilárdításában. Ez a szocialista országok

katonapolitikai szövetsége erejének és hatalmának döntő forrása.

Összefoglalva: a szerzői kollektíva műve széles elvi és történeti aspektusból tárja fel az SZKP és Központi Bizottsága sokrétű gyakorlati tevékenységét a hadsereg és flotta létrehozásában és megszilárdításában a szocialista állam létének 60 éves időszaka alatt. Ez a munka jelentős segítséget nyújt a csapatok harckészültségének fokozásával, az eszmei-poli-

tikai neveléssel és propagandamunkával foglalkozó olvasók számára, de érdeklődésre tarthat számot mindazon olvasók részéről, akik a szovjet fegyveres erők története, fejlődési folyamata iránt érdeklődnek. „A párt és a hadsereg” című könyv jelentős hozzájárulás az ifjúság hazafias-honvédelmi neveléséhez is.

Nádor Tibor

A TÁRSADALOM ÉS A HADSEREG

(Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1978. 416 o.)

Sokszor már frázisnak ható gyakorisággal szólunk arról, hogy hadseregünket ezernyi szál fúzi össze társadalmunkkal. Ennek következtében a kapcsolat értelmezése sok esetben le is szűkül olyan valóban igaz tényekre, mint hogy hadseregünk tisztikara a dolgozó nép fiaiból kerül ki, s ennek eredményeként nincsenek kibékíthetetlen ellentétek a sorállomány és a parancsnoki kar között, hogy a parancsnokok, politikai munkások a dolgozó nép képviselői a hadseregben stb.

A jelen kötetben közreadott tíz tanulmány — amelyek szerzői katonapedagógusok, gyakorló parancsnokok, politikai munkások — meglehetősen széles területeket vizsgálva igyekeznek bemutatni e kapcsolatok sokrétűségét, a társadalomnak a hadseregre, s a hadseregnek a társadalomra gyakorolt hatását. Ezt mutatják már a tanulmányok címei is: „A sor-kötelesek demográfiája, a katonai szolgálat követelményei és a katonai szolgálatra való felkészítés”, „A katonák körében folytatott intelligencia-vizsgálatok tapasztalatai”, „Az ifjúság világnézeti fejlődése, öntudatának erősödése a katonai szolgálat során” — hogy csak néhányat említsünk példaként.

A társadalom és a hadsereg kapcsolatának sokrétű és alapos vizsgálata természetesen nem lehet öncélú. A belőlük levont következtetések — amint erre a szerzők igyekeztek is rámutatni — feladatokat is állítanak a társadalom és a hadsereg elé a honvédelem megszervezésének minél magasabb szintű, a kor követelményeinek megfelelő biztosítása érdekében.

Napjainkban, amikor az alkotó emberi gondolkodás az anyagi javak bőségének megteremtésére képes, létrehozta azokat a fegyvereket is, amelyek e javakat szinte percekben belül el tudják pusztítani.

Azért, hogy ez ne következzen be, a szocialista világrendszer állhatatos harcot folytat a kapitalista világrendszer azon erőivel szemben, amelyek a pusztítástól saját hatalmuk világméretű visszaállítását remélik. Ez a harc — mutat rá helyesen az egyik tanulmány szerzője — kiterjed az egész világra és a társadalmi élet valamennyi szférájára, a gazdaságra, a politikára, az ideológiára, s nem utolsósorban a hadügyre is.

A világpolitikának ebből a helyzetéből következik, hogy számunkra is, mint a szocialista világrendszer egyik tagja számára, „A honvédelem nemzeti ügyé, az egész nép feladatává, mindennapi munkájának részévé vált”. Ez azt jelenti, hogy a társadalom szerteágazó tevékenysége, a termelő munka, a nevelői tevékenység, a kultúra, az egészségügy fejlesztése stb. minden vonatkozásában kihat a honvédelem fejlődésére is. A kötetben közölt tanulmányok ezt sokoldalúan bizonyítják. E bizonyítások csak megerősítést nyernek azzal, hogy bemutatják a társadalomban végzett vizsgálatok eredményeit, s ezekből vonnak le következtetéseket a hadsereg előtt álló feladatokra, illetve a társadalom tennivalóira a honvédelem követelményeinek megfelelésén.

Érdekes pl. ebből a szempontból dr. Nagy Emil alezredes tanulmánya, amely többek között azt is vizsgálja, hogy a magyar társadalom osztály- és rétegstruktúrájának változásai milyen hatással voltak és vannak a Magyar Néphadseregére. Az a tény, hogy az utóbbi évtizedekben társadalmunkban jelentősen nőtt a munkásosztály létszáma, s ezzel összefüggésben erősödött annak a szociális, politikai arculata, nem maradhatott, s nem is marad hatás nélkül a hadseregre sem. A szerző ugyanakkor szól arról is, hogy a